HARB TARİHİ VESİKALARI DERGİSİ

Yıl : 11 Haziran - 1962 Sayı : 40

Garb Gephesi kumandanı İNÖNÜ ve Kur. Bşk. Asım Gündüz Dumlupınar köyündeki karargâhında (1922)

1965/4

Genkur. Basımevi ANKARA

103

5 Ekim 1965

Devlet Nüshası

Yazı işleri:
Gnkur. Bşk.
Harb Tarihi Dairesi

Harb Tarihi Vesikaları DERGİSİ

Üç ayda bir çıkarılır
(Mart, Haziran, Eylûl, Aralık)
Ayları

Basım işleri:
Gnkur. Basımevi
ANKARA

Yıl : 11 Haziran - 1962 Sayı : 40

Tarih yazmak, yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa; değişmiyen hakikat insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.

ATATÜRK

Garb Gephesi kumandanı İNÖNÜ ve Kur. Bşk. Asım Gündüz Dumlupınar köyündeki karargâhında (1922)

İÇİNDEKİLER:

1. Fihrist
2. Tarihî vesikalar ve türkçeleri (946 - 965)

Gnkur. Basımevi
ANKARA
1 9 6 2

105

FİHRİST

Vesika No.	Tarihi	Ö z e t i
946	8 Temmuz 335	Cevat Paşa'nın General Milne'e İzmir'in işgali ve Yunanlıların davranışları hakkında mektubu.
947	12 Ağustos 335	Nuri Paşa'nın mevkuf bulunduğu Ardahan kışlasından kaçırıldığına dair XV nci Kor. raporu.
948	14 Kânunusani	İşgal mıntakasındaki ticaret serbestisi Hk.
949	13 Ağustos 335	XX nci Kolordu Kumandanı Ali Fuat Paşa'nın Harbiye Nezareti'nin davetine hastalığı sebebiyle icabet edemiyeceğine dair raporu.
950	13/14 . 9 . 335	XX nci Kolordu Kumandanının demiryolu ve köprülerin muhafazası hakkında raporu.
951	31 Ekim 919	General Milne'nin Harbiye Nezareti'ne yazdığı mektup tercümesi.
952	25 Kasım 335	XX nci Kolordu Kumandanlığının Harbiye Nezareti'ne İngilizlerin davranışları hakkında raporu.
953	27/12/335	Heyeti Temsiliye'nin Ankara'ya gelişleri hakkında XX nci Kolordu Kumandanlığının Harbiye Nezareti'ne raporu.
954	3 Mart 336	XX nci Kolordu Kumandanlığının Pontoscuların Karadeniz'deki faaliyetleri hakkında raporu.
955	6 Mart 336	Harbiye Nezareti'nin Dahiliye Nezareti'ne Pontos faaliyeti hakkında yazısı.
956	8/4/335	XIII ncü Kolordu Kumandanlığının aşiretlerin tutumu ve İngiliz faaliyetleri hakkında Harbiye Nezaretine raporu.
957	4 Nisan 335	Mili Aşireti Reisi'nin hükümete sedakatine dair telgrafı.
958	19 Nisan 335	Dahiliye Nezareti'nin Harbiye Nezareti'ne Zaho İngiliz Hâkimi siyasisinin aşair arasındaki faaliyetleri hakkında yazısı.
959	15 Mayıs 335	XIII ncü Kolordu bölgesindeki İngiliz faaliyetleri hakkında Kolordu Kumandanının raporu.
960	17 Mayıs 335	XIII ncu Kolordu Kumandanlığının aşiretler üzerindeki İngiliz tahriklerini ve bölgesindeki asayiş durumunu bildirir raporu.
961	19/5/335	İngilizlerin Cubur Aşiretini teslih ettiklerine dair Cevat Paşa'nın Hariciye Nezareti'ne yazısı.
962	18/5/335	İngilizlerin aşiretler arasında yaptıkları tahrik ve propagandalara dair Hariciye Nezareti'ne yazısı.
963	3 Temmuz 335	XIII ncü Kolordu Kumandanlığının Amerikan heyetinin bölgesindeki gezisi hakkında raporu.
964	29/30-8-335	XIII ncü Kolordu Kumandanının bölgesindeki asayişi ve Ermenistan mevzuunda ahalinin görüşünü aksettiren raporu.
965	3/9/335	Hariciye ve Dahiliye Nezaretlerine (964) sayılı vesikadaki hususatın bildirilmesi.

Tarihi Vesikalar

Vesika No. 946

8 Temmuz 335

Ceneral Milne'e

İzmir'in ne suretle işgal edildiği ve bu işgal esnasında hem de büyük hakaretlerle nekadar mazlum kanı akıtıldığı malûm-u âli-i kumandanileridir. Ancak şu akan kana hâlâ nihayet verilmemiş olduğunu işbu arizamla ve kemal-i teessürle zat-ı âlilerine ihbar etmek istiyorum.

Şu mukatelenin devamına yegâne sebep Yunanlıların arazi kazanmak hususundaki heveslerinden henüz vaz geçmemiş olmalarıdır. Ve Yunanlıların şu hırsı devam ettikçe de şu hunriz mücadeleye bir nihayet verilmiyecektir. Çünkü her türlü ümidini kaybetmiş olan köylü müdafaa-i nefs için değil ancak hıfz-ı namus için elindeki silâh veya sopasına sarılmaya mecbur kaliyor ki, bu tarz-ı tahaffuz ise yalnız hılkat-ı ademle değil hattâ tulu-u avalimle beraber doğmuştur. Ve mazurdur. Ancak bir Hevl-i mezbuhaneden başka birşey denemiyecek olan bu misil mukavemetlerin mütecavinin muntazam ve müşekkel kıtaatı karşısında helâk ve zebuna mahkûm olacağı da azade-i mülâhazadır ve netekim de oluyor. Bergama, Menemen, Urla, Ahmetli, Aydın ve . . . ilâh facıaları gibi. Binaenaleyh, refet ve şefkat-i asilânelerine müracaat ederek İslâm kanı diye akıttıkları kanın fakat aynı zamanda bir de insan kanı olduğunu düşünecek kadar olsun artık Yunanlıların hikmet-i insaniye ve medeniyeden behredâr tutulmasını delâlet-i kumandanilerinden temenniler eylerim.

Cevat

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 2
Dosya No. 13

Vesika No: 946

کوندرن :	نجی راپور	محل :	تاریخ	دقیقه : ساعت
	کوندرلمشدر			
	واصل اولمشدر	جنرال مطبعه	۸ تموز ۳۵	

آدرس .....

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

114

کوندرن :	نجی رابور		تاریخ	دقیقه : ساعت
	کوندرلمشدر			
	واصل اولمشدر			

آدرس .....

کوندرن :	نجی رایور	محل :	تاریخ	دقیقه : ساعت
۲	کوندرلمشدر			
	وصل اولنمشدر			

آدرس .....

تحقیق اولنمشدر ارادهٔ ملاحظه در

اوطوز ، برغم ، محمد ، اوسلم ، احمدلی ،

آمدت د ... الی

نجیب ، احمد و شفقت جلب و راجعت ایدیلک

الم خانی دیه آغندقری خانلک

قچی زاده ده انسان خانی اطاقنی دوشوجک

خدمت اهلی بونا نظرلک

118

کوندرن :	نجی رابور	محل :	تاریخ	دقیقه : ساعت
٤	کوندرلمشدر			
	واصل اولمشدر			

آدرس .....

حکمنه استناداً وصدغه ده جهه دا- طن نجمی

ولدینی فاتنا بلرنه غلط ۱۷ .

170

Vesika No. 947

Erzurum'dan:

Harbiye Nezaret-i Celilesi'ne mevrut şifredir

Nuri Paşa'ın Batum'da mevkuf bulunduğu Ardahan kışlası 8/9 Ağustos 35 geceği eşhas-ı meçhule tarafından basılarak Nuri Paşa'nın muhafızı bulunan iki İngiliz zabiti ile dört neferin katledildiği Nuri Paşa'nın bir semt-i meçhule kaçırıldığı ve bu vak'ayı mütaakıp tayyare ve torpidolarla tarassud ve taharriyat icra edilmiş ise de mütecasirlerin elde edilemediği mevsuken istihbar kılınmış olduğunu arzeylerim.

XV nci Kolordu K.
Kâzım

12 Ağustos 35

Dolap No. 49
Göz No. 3
Zarf No. 9
Dosya No. 7

122

Vesika No: 947

٢٥/٢/١٤
X ١ ب

٢٥ - ٨ - ١٤

٥٠

آخر دمده :

حربیه نظارت جلیله سنه مورود سیفره در -

نوری پاشانك بالهومده موقوف بولندیغی اردهامه قبلدی ٨/٩ عسکری
کیجی اشخاص مجهول طرفندن باصلدرمه نوری پاشانك محافظی بولنان آیلی انکلز
ضابطی ایله درت نفرك قتل ایدلدیکی نوری پاشانك برسمت مجهوله قاچیرلدیغنه
بو دفعه یه متعاقب طیاره دلهوریدولرك ترصد و تحریات اجرا ایتمسه ایسه ده
متجاسرلرك الده ایدیلمدیکی موثوقاً استحبار قلنمسه اولدیغی عرض ایلرم

١٥ ٨ ٥٥
قاظم

عسکری
١٢

٨/١٤

124

Vesika No. 948

Harbiye Nezaret-i Celilesi'ne

21094

Devletlû Efendim Hazretleri

Erkânıharbiye-i Umumiye Dairesi Birinci Şubesinden muharrer 15 Kânunuevvel 335 tarihli ve 7254 numaralı tezkere-i âlileri üzerine istifsar-ı mütalâayı havi Ticaret ve Ziraat Nezaret-i Celilesi'ne sebkeden işara cevaben vârit olan tezkerede Aydın Vilâleti'nin Yunanlılarca taht-ı işgalde bulundurulan kısmından Memalik-i Osmaniye'nin aksam-ı sairesine emtea vesaire nakliyatının eşkâl ve men'i menafi-i Osmaniye'ye mugayyir olup çünkü bir taraftan gerek yakınlık ve vesaiti nakliyece merbutiyet gerek sevaik-i mezkûre ile ötedenberi devam edegelen daimi münasebet itibariyle bir çok ihtiyacatını İzmir Limanı ve tüccarı vesatatiyle tedarik eden havalinin işbu ihtiyacatının daha çok masraf ve külfet ihtiyariyle başka merakizden ve meselâ İstanbul'dan tedarik izdırarında kalacağı ve bu da herhalde bir zarar teşkil eyleyeceği gibi menatık-ı meşgulenin bilfarz incir, üzüm, zeytinyağı, zeytin ve sabun gibi bir takım müstahsilâtı için memleketimiz dahilinde bazı sürüm mahalleri mevcut olmasına binaen öyle bir memnuiyet halinde bu piyasaları kaybetmek yüzünden hem müstahsillerin hem de müşteri ve müstehlik olan yerlerin ezcümle birinci derecede mevad-ı mezkûreye ihtiyacı olmak dolayısiyle İstanbul'un sıkıntıya uğrayacakları ve mahaza vaziyet-i hazırası iktizasınca İzmir'in istihlâkât-ı dahiliye has-ı mecburiyetinde bulunduğumuz mahsulâtından bir çoğunun harice çıkmasına açık bir kapı teşkil edeceği mülâhazasının pek varit olduğu ve bu vaziyetin bazı minelkadim mevzu olan memnuiyetin tesirini ortadan kaldıracağı gibi hal-i harb ilcasiyle ihracı men' edilen ve her tarafca aranılan hububat ve erzak ve mevaşi vesaire gibi bir çok şeylerin de oradan serbestçe çıkmasını müdi olabileceği ve mahaza işgal-i askerinin tesiri hukuku daireye kasredilir de ihracat hakkındaki ahkâm ve mukarrerat-ı mevzuamızın havali-i meşgulede temamen tatbiki temin olunur yani kuvve-i işgaliyenin bu babtaki mevzuatımıza muhalif bir surette istedikleri eşyanın serbest-i ihracı hakkındaki müdahelât-ı gayrı meşruanın önü suret-i katiyede alınırsa mahzur-u mezkûr bertaraf olacağından bu hususta İngiltere Fevkalâde Komiserliği nezdindé teşebbüsat-ı lâzime icrasiyle ihracata müteallik ahkâm-ı mevzuanın meşgul yerlerde tatbiki temin ve serbesti-i münakalât ve ticaretin tesisi esbabının istikmâl edilmesi Dersaadet Ticaret Odası Heyetiyle cereyaneden müzakereye atfen ve cevaben bildirilmiş ve keyfiyet Hariciye Nezaret-i Celilesi'ne ve Aydın Vilâyet-i âliyyesine işar ve elyevm memalik-i Osmaniye'den ihracı memnu mevad ve eşyayı havi

bir kıt'a liste leffen, tesyar kılınmış olmakla ifay-ı muktezası ve neticesinden malûmat itası babında emr-ü ferman hazret-i men-lehül emrindir. Rebiyülâhır 338 ve Kânunusani 336
22
14

Dahiliye Nazırı Namına.
Müsteşar

Erkânıharbiye-i Umumiye Dairesine

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 2
Dosya No. 13

26 Şaban 337 ve 27 Mayıs 335 tarihli irade-i seniyye mucibince ihracı memnu mevat listesidir

Buğday, arpa
Her nevi dakik, her nevi dakik mamulâtı
İrmik
Nişasta
Bulgur
Mısır
Fasulye
Nohut
Mercimek
Bezelye
Börülce
Patates ve hububat-ı saire —Kuru baklanın serbesti-i ihracına karar verilmiştir—
Her nevi yaş sebze
Yumurta
Peynir
Her nevi et
Pirinç
Yağ
Zeytin tanesi
Zeytinyağı
Soğan —Bilâhara ihracına müsaade edilmiştir—
Tuz —Yalnız Aydın Vilâyeti'nden ihracına müsaade edilmiştir—
Şeker ve şekerleme ve her nevi şekerli mamulât
Pekmez ve her nevi pekmezli mamulât
Bal.—İhracına müsaade olunmuştur—
Pastırma, sucuk
Saman —Keza bunun da—

126

Yulaf

Kepek —Keza bunun da—

Ot ve hayvanata mahsus her nevi agdiye

At, merkep, katır ve deve gibi çiharpa hayvanat

Luhumu ekle salih her nevi tuyur ve hayvanat-ı saire

Sabun

Mevaddı ispenciyariye

Sığır derisi

Kereste ve her nevi malzeme-i inşaiye —İçel, Teke, Menteşe Livaları dahilinde yalnız kerestenin serbest-i ihracınına karar verilmiştir—

Maden kömürü, kok komürü, odun —İçel, Teke odunun İçel ve Teke Livalarından ihracına müsaadei olunmuştur.

Odun kömürü —İçel, Teke Livaları dahilinde serbest-i ihracına karar verilmiştir—

İspirto ihracına müsaade edilmiştir.

Petrol, ham petrol, bakura mazot, benzin ve her nevi makine yağı

Yün ve yün mensucat (müstamel yatak yünü, tiftik ve halı ve kilim müstesnadır) hem yapağı ve yünün serbest-i ihracına karar verilmiştir.

Susam ve yağı —İhracına müsaade edilmiştir—

Haşhaş tohumu ve yağı —İhracına müsaade edilmiştir—

Tuzlu ve kuru balıklar —Onbeş milyonu tecavüz etmemek üzere çiroz'un serbest-i ihracına karar verilmiştir—

Çay, kahve, kibrit

Meskuk ve gayri meskuk altın, gümüş ve nikel (Yolcuların zatına ait evani-i sim-ü zer müstesnadır).

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 2
Dosya No. 13

127

128

Vesika No: 948

باب عالی

داخلیه نظارتی

تمامی رسمی داخلیه وزارتی

عمومی ۱۰۹۶

حربیه نقلیه جمعیتی

ا - ۷ - ب

۱۰۱۸ - ۱

دولتلو افندم حضرتری

اداره جمعیه دائره سی بر نجی شعبه سنده محرر ۱۰ ثانی ۳۳۳ تاریخلی و ۷۷۰۴ نومرولو تذکره عبدی اوزرینه استفسار مطالعه سی تجارتده و زراعت نقلیه جمعیتی سجله ایدیلدیکی اشعار جواباً وارد اولدیغنه تذکره ده ایدیلدیکی اولدیغنه بنا ایلدیغم تحت اشغالده بولنان یرلرده جمعیتلرده ممالک عثمانیه نک اقسام سائره سنده امثله سائره نقلیاتنک اشغال و منع منافع عثمانیه یه مغایر اولوب جمعیتلرک طرفندن کرک باقیانلرده و وسائط نقلیه جمعیتلرک بوطیقه کرک سولوده مذکوره ایله اوته دنبری قوم ایدیکلری دائمی مناسبتلر اعتباریله جمعیت اجناسی ایچون لیمانلر و تجاری و ساحلیه تدارک ایدیلدیکی شو اجناسلرک دها جمعیت معروف و کلفت اختیاریله نسخه مرکزده و مثلا استانبولده تدارک اقتضا ارزنده قالمیوب و بوده هر حالده برجز تشکیل ایدیلمکده کبی منطقه مشغولنک بالفرض تجید، اورزوم، زیتونیه باغی، زیتونه و صابونه کبی برقسم مستحصلاتی ایچون ممالکدن داخلنده بعضه سورم محللری موجود اولمسنه بناءً ایدیلمکده عبارت حالنده بو یاسه لرک غایت ایچون بونلر هم مستحصلاتک هم ده متشری مصرفلرنک اولتیرلرک و ایچون برنجی درجه ده مواد مذکوره یه احتیاجی اولمه دولیسیله استانبولدن جمعیتیه اوغرایه جقلری و مع هذا وضعیت حاضره سی اقتضاسنجه ایرمک استهلاکات داخله یه عائد مجبوریتنده بولنیغنه محمول اولدیغندن جمعیتک خارجه جمعیتمز آمیه برقسم تشکیل ایدیکی ملاحظه کلمکده بنا وارد اولدیغی و بو وضعیتک بعضه اخراجات ایچون مقدم موضوع اولان مجموعتک تأیدینی اورته ده قالدیغی جهتلر کبی حال حرب ایچون اخراجی منع ایدیلدیکی و هر طرفجه آنلاره جوابات وارده و مواتی دائره سی برجوقلرنده اوراده برسنجه جمعیتمز مؤدی اولدیغی کبی و مع هذا اشغال عسکریک تأیدی حقوقی دائره سنده قصر ایدیلوره اخراجات حقده کی احکام و مقدراتک موضوعه نک حوالی مشغوله ده تماماً تطبیقی تأمین اولنور یعنی قوه اشغالیه نک بوبابده کی موضوعاتمزه مخالف برصورتده ایستدکلری اشیانک برسنی اخراجی حقده کی مداملات غیر مسروعه نک اوکی صورت قطعیه ده آلنور مجدور مذکوره طرف اولدیغندن بو خصوصده انقره فوق العاده قومیسرلکی نزدنده تشبثات لازمه اجرایله اخراجات متعلقه احکام موضوعه نک مشغول بولوندیغی تطبیقی تأمین و برسنی مناقلات و تجارتک تأسیسی اسبابنک اشکال ایدلمسی و سعادت تجارت اولمسی کیفیتیله جریان ایدیلمکده عفقاً جواباً بلدیرلمسنه و کیفیت خارجه نقلیه جمعیتیه و آیدین ولایتیله اشغال و الیوم ممالک عثمانیه ده اخراجی ممنوع مواد و اشیانک مادی برقطعه لیسته لغاً تسیار قلنمسنه و طلب ایفای مقتضای وجهنده معلومات اعطای بیانده امر و فرمانی حضرت ملوکانه اولمق کدر. ۱ ربیع الاول سنه ۳۳۳ ثانی تشرینی ۱۶ ۲۲

داخله ناظر خانه مستشاری

اصل صورت عمومی دائره سنه ایلا

۱۲۳

۲۷۱

۸۰

۴۱

130

باب عالی

داخلیه نظارتی

سنه ... و ... تاریخلری اداره سنه بوجهله اخراجی مجموع مواد لیستسی .

اداره نه مخصوص داخلیه مدیریتی

عمومی .....

خصوصی .....

بغدای ، آرپه

هر نوع حبوبات ، هر نوع دقیق محصولاتی

ایرمیك

نشاسته

بولغور

مصر

فصولیه

نخود

وجمك

بزلیا

لوکروجه

سیاتس وجمیع باقله سائره - قوری بقلاتك سربستی اخراجنه قرار ویرلمشدر -

هر نوع یاسه سبزه

بمیورطه

پینه

هر نوع اُت

پرنج

باغ

زیتون دانه سی

زیتون یاغی

صوغانه - بالاخره اخراجنه مساعده ایدلمشدر -

طوز - یالکز آیدین ویرلمه اخراجنه مساعده ایدلمشدر -

شکر و شکرلی و هر نوع شکرلی محصولات

یالکز و هر نوع یالکزلی محصولات

131

باب عالی

داخلیه نظارتی

اداره عمومی داخلیه مدیریتی

..... عمومی
..... خصوصی

بال - اخاجه مساعده اولنمشدر -

بصیره ، صوجوجه

صمانه - کذا بونلره ده ، -

یولاف

کیبلی - کذا

اوت وحیواناته مخصوص هر نوع اغذیه

آت ، مرکب ، قاطر و دوه کبی چهارپا حیواناته

طوی اکله صالح هر نوع طیور وحیواناته سائره

صابون

مواد اسیدیه

صفید دیکی

کراته وهر نوع مالزمه انسائیه - ایچ ایل ، نکه ، منشا لواری داخلنده یاکز کراته نک سربستی اخاجه قرار ویرلمشدر -

معدنکوری ، قومکوری ، اودوند " " اودونک ایچ ایل ونکه لوازمنده اخاجه مساعده اولنمشدر -

اودونکوری - ایچ ایل ، نکه لوازمی داخلنده سربستی اخاجه قرار ویرلمشدر -

اسپرتو اخاجه مساعده ایدلمشدر

بنزول ، خام بنزول ، بالکول ، مازوت ، بنزین وهر نوع مالکه یاغی

یون و یون منسوجاته (مستعمل یاخود یوکی تنقیه وغالی وکلم مستثنادر) خام یاغی ویوکلک سربستی اخاجه قرار ویرلمشدر -

سیام و یاغی - اخاجه مساعده ایدلمشدر -

خشخاشه تخمی و یاغی " "

طوزلی و قوری بالقلر - اودیسه مصبوغ تجاوز ایتمامک اوزره چیدوزلک سربستی اخاجه قرار ویرلمشدر -

حای ، قهوه ، کربیت

مسکون وغیر مسکون اتومبیل ، موتوسیکل (بوجیدلک ذاته عائد اولان سیم وزر مستثنادر)

133

734

Vesika No. 949

Harbiye Nezaret-i Celilesi'ne mevrut şifredir

C. 11 Ağustos 35 şifre. Dört senelik harbi umumide muhtelif cephelerde ifayı vazife-i vataniye uğrunda bir takım hastalıklara mâruz kalmıştım. Karaciğerlerimin iltihabından mütehassil hastalığım bugünlerde nüks ve iştidat etti. Etibba seyahatı suret-i katiyede men' ile tedavime devam ediyorlar buradaki hareketim bile halen ikametgâhımla daire arasında münhasır kalıyor. Binaenaleyh şu sırada şimendifer yolculuğunun esbab-ı istirahatı istikmal edilmesine rağmen yine hastalığımın teşeddüd eyleyeceği fenni ve kat'i olması cihetiyle maatteessüf emr-i âli-i nezaretpenahileri veçhile şu aralık İstanbul'a hareketim imkân haricindedir. Zat-ı devletleri tarafından ittihaz edilecek karar hakkında mâruzat-ı sabıkamın herhangi bir kısmına ait tafsilât ve izahat emir buyrulursa telgrafla veya mufassalan thariratla arz-ı malûmat edebileceğimi tazimatıma terdifen arzeylerim.

13 Ağustos 35

XX nci Kolordu K.
Ali Fuat

Dolap No. 49
Göz No. 1
Zarf No. 15
Dosya No. 15

136

Vesika No: 949

٥٠

الفقره ده :

حربیه نظارت جلیله‌سنه مورود شیفرددر -

ج ١١ عهسنه ٢٥ سنه‌سی درت سنه‌لك حرب عمومیده مختلف جهتلرده ایفای
وظیفه‌ء وطنیه اوغورنده بولنمقم خسته لقلره معروضه قالمشدم قره جلر اوملك اقربا
متصل خسته لغم بوکونلرده نکس و اشتداد ایتدی اطبا سیاحتی صورت قطعیده
منع ایلدیلر تداوی دوام ایدیورلر بو اراده‌ی حرکتم بیله حالا اقامتگاهمده دائره رده
مخصور قالیور بنا علیه شو حرده ده تحدد فی بولجیلقمك اسباب استراحتی استکمال ایلمسنه
رجا ایدرم خسته لغمك تشدد ایله جکی فنی و قطعی اولمق جهتیله مع التأسف امر عالی
نظارتپناهیلری وجهله شوارالوه اسنابول حرکتم امکانه خارجنده در ذات
دولتلری طرفنه اتخاذ ایدیلجك قرار مقتضده معروضات سابقه‌مك هر هانگی بر
قسمی حائز تفصیلات و ایضاحات امریه‌لری تلغرافدیا مفصلاً تحریراتله
عرض معلومات ایده‌جك جکمی قطعیاً تردیفاً عرض ایلرم

عهسنه ٢٥ (١٢)

ده ٢٠ ده
علی فؤاد

٨٨٤

٢٩ - ٨ - ١٤
٥

138

Vesika No. 950

Takdim edildi.

Eskişehir'den:

Harbiye Nezaret-i Celilesi'ne mevrut şifrenin hallidir

C. 13 Eylûl 335 : Yirmidördüncü Fırkaya mensup İkinci Alayın Birinci Taburu yirmibeş nefer ve beş zabitle Bektaşpınar'da ve İkinci Taburu da altmış nefer ve yedi zabitle Sivrihisar'da olup esasen hattı tahrip edenlerin İkinci Taburdan gönderilen istihkâm müfrezesiyle piyadeleridir. Bu taburların mevcutları kifayet etse bile bu hale cür'et edenlere hattın muhafazasının tevdii muvafık olamaz. Acaba İngiliz askeri tarafından muhafaza edilen Haydarpaşa'dan Bağdat'a kadar mümted hat hakkında Ceneral Milne'in bizden talep eylediği taahhüdü ifa edebiliyor mu? Nef-i kasabalardaki hizmetle hariçteki hizmet farklı olduğundan Eskişehir- Ankara hattının muhafazası için bir misli zammı maaşla hattın tulüne ve mühim yerlerin miktarına göre lüzumu kadar şayanı itimat ve muhallef ve mükellef jandarma kaydı ve bu jandarmaların emir ve kumandasının mevki-i ikbale geçmek için vatanı izmihlâle sürükleyen bir (F l a k n derseye) mensup ve ahiren jandarmaya nakil ve kaydolunan genç ihtiyat zabitandan olup, elyevm bu havalide köyleri dolaşarak teşkilât-ı milliye ile meşgul olanlardan değil padişahına sadık, âmirine muti eski hamiyetli jandarma zabitanına tevdii ve hat bekçilerinin de icabı kadar tezyidi ve bu jandarmaların ikametleri için köprü başlariyle dört kilometrede bir küçük baraka inşası ile hattın mümkün mertebe taht-ı muhafazaya alınabileceği mâruzdur ferman.

13/14-9-35

Eskişehir'de XX nci Kolordu K.
Mirliva
Ahmet Hamdi

Dolap No. 49
Göz No. 1
Zarf No. 15
Dosya No. 15

تقدیم ایلمک

جریده نظارتی
نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

اسکیشهرده :

جریده نظارتنه جلب سنه مورود

شیفره‌نك خلاصه‌سی

۱۲ ۴۰ تاریخ ۲۶۵ : یکرمی دردنجی فرقه‌یه منسوب اینجی آلای یدنجی طابوری یکرمی بشنفر و بشنه
ضابطه جمعاً بیکیوزده و اینجی طابوره آلتمشنفر و یدی ضابطه سیوریجیلرده اولوب
اساساً خطی تخریب ایدنلرك اینجی طابوردن کوندریلمه انتظام مفرزه سیله پیاده‌لریدر. بو طابورلرك
موجودلری کفایت ایتمه‌یله بو حالك جرأت ایدنلره خطك محافظه‌سنك تودیعی موافق اولمامغله
نجیا انکلیز عسکری طرفندن محافظه ایدیلمه‌سیدر. پاشادن بغداده قدر محمد خط حقنده جنرال میلنك
بزدن طلبه ایلدیکی تعهدی اینا ایده‌بیلورمی؟ نفس قضیه‌لرده‌کی خدمتك خارجده‌کی خدمت
وقتی اولدیغندن اسکیشهر - آنقره خطك محافظه‌سی ایچون بر قلی خم معاشله خطك طولنه و مهم
یرلرك مقدار یه‌سی کوره لزومی قدر شایان اعتماد و مخلص و مکلف ژاندارم قیدی و بو ژاندارملرك
امر و قوماندانلك موقع اقبالدن ایچون وطنی انحلالدن سوروکلمه‌یه بر قلاوزه در ۳۰ منسوب
و اخیراً ژاندارمه نقل و قید اولنانلر کبی احتیاط ضابطندن الوب الیوم بو شوالده کویلری
طولاشه‌رق تشکیلات ملیه ایله مشغول اولانلردن وکیل پادشاهه صادقه، آنقره مطیع اسکی حمیدیه
ژاندارمه ضابطنه تودیعی و خط بکجیلرینك ده ایجابه قدر تزیدی و بو ژاندارملرك اقامتلری

جریده نظارتی
نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

ایچون کویلری باشلرنه درت کیلومتره ده بر کوچوك باراقه انشاسی ایله خطك ممکن قدر تأمینی
تنظیم محافظه آلنه‌بیلمکی معروضدر. فرمانك ۱۲/۱۴ ۲۵/۹/ اسکیشهرده قومندان
میرلوا
احمد حمدی

42

1836

Harbiye Nazır-ı Celili Paşa Hazretlerine, Bahr-i siyah İngiliz Ordusu Başkumandanı General Milne tarafından 31 Teşrinievvel 919 tarih ve 5639 numaralı merbut İngilizce tahrihatın tercümesi

Devletlû Efendim Hazretleri

Ankara ile Eskişehir arasındaki Anadolu demiryolu şube hattında münakalât-ı tüccariyenin tekrar başlayabilmesi için 25 Teşrinievvel tarih ve 3581/1686 numaralı tahriratınıza cevaben bittabi malûmunuz olduğu veçhile şehr-i Eylûl esnasında Eskişehir'in altmışbeş kilometre şarkında kâin bir köprü General Ali Fuat Paşa'nın zir-i idaresinde hareket ettiği zan ve tahmin edilen Türk çeteleri tarafından berhava edilmiş ve bir makine ile bir kaç vagonun hattan çıkmış olduğunu arz ile kesb-i şeref eylerim.

Köprüyü tamir etmek için derhal tedabir-i lâzimeye tevessül edilmişti. Ameliyat terakki ettiği esnada, tamirat grupu ile İngiliz efrad-ı muhafazasına müsellâh çeteler tarafından ateş edilmişti. Bu vak'a üzerine ameliyat derhal tatil edilmiş ve Hükümet-i Osmaniye'ye hattın emin olduğuna dair teminatı kat'iye verilinciye kadar münakalât-ı tüccariyenin munkati olacağı işar edilmişti. Şimdiye kadar bu hususta calib-i memnuniyet bir teminat almadım.

Calib-i memnuniyet teminat vermek lûtfunda bulunduğunuz anda köprünün tamiri ve münakalât-ı tüccariyenin tekrar başlaması için evamir-i lâzimeyi ita edeceğimi zat-ı devletlerine arzile kesb-i şeref eylerim. Bu teminata mühim köprülerin Osmanlı kıtaatı tarafından taht-ı muhafazaya alınacağı keyfiyeti de dahil olmalıdır.

Karadeniz Ordusu Başkumandanı
Namına
İmza

Merbut tercüme aslına mutabıktır/3 Teşrinisani 335

Erkânıharbiye-i Umumiye Birinci Şube Müdiriyetine

Üçüncü Şubece bir muamele yapılmamıştır. Muktezası teemmül buyrulmak üzere takdim kılındı. 4/11/35

Dolap No. 49
Göz No. 1
Zarf No. 15
Dosya No. 15

144

Vesika No: 951

تحریرات داخلیه و خارجیه ۱۸۴۶ — جزیره ناظر عبید پاشا حضرتلرینه تحریر سیاه انگلیز رومی بابه قوماندانی جزایر مصیه طرفندن واردولان اعلامنامه ۱۹ تاریخ و ۵۶۴۹ نومرولی مربوط انگلیز تحریراتی ترجمه‌سی

۹ ۱۱

دولتلو افندم حضرتلری

آنقره ایله کمشهر آره‌سنده‌کی آناطولی دیمریولی سکته‌سنده مناقصت تجاریه‌نک تکرار باشلدیغی مجموعه تقریره‌لرک تاریخی و ۱۶۸۶/۲۵۸۱ نومرولی تحریراتمزده عیناً، بالطبع معلومکز اولدیغی وجهله شمدیکی آنانده اسکیشهرک الحربیه کیلومتر و شرقندهکی بر کوپری ترهنزال علی فؤاد پاشانک زیر اداره‌سنده حرکت ایتدیکی خبر و تخمین ایدیلدیغه ترک جنوبی طرفنده بولنوب ایطیه و جاکه ایله برقاچ دفعه غلبه حیثیتیله اولدیغی عرضه ایله کسب شرف ایدرم.

کوپری طیاره تحت الحمایه مجویه وعیله تدابیر لازمه قبول ایدلمشدی. عملیات ترقی ایتدیکی آنده تعرضات غروبیه انگلیز افرادی قطارسز مسلح چیقه‌لر طرفنده آتشه ایدلمشدی. بو وقعه‌لر اوزرینه عملیات وعیله تعطیل ایدلیه و حکومت مصحابه‌یه غلبه امید اولدیغندن تأمینات قطعیه ویریلجه‌ی مناقصت تجاریه‌نک منقطع اولدیغی اشعار ایدلمشدی. کذلک قوه بو خصوصه غالب مصونیت برتأمینات آلدم.

غالب مصونیته تأمینات ویرمک لطفنده مولف بقیه آنده کوپرینک تعمیری و مناقصت تجاریه‌نک تکرار باشلدیغی مجویه اوامر لازمه‌یی اعطا ایدیلمکی ذات دولتلریه عرضه ایله کسب شرف ایدرم. بو تأمینات مهم کوپریلرک عثمانلی قطعات طرفنده تحت محافظه آلدیغی کیفیتده دخی اوطیه.

قوه دکز اردوی بابه قوماندانی
ناظر

امضا :

مربوط ترجمه اصله مطابقدر. بابه‌لر ۲۴۵

۱ ر تابعه
۲۴۷۷

۱
۲۲۱۰

سعلیات/

ایکاده‌یه تحریر ۲۹/۱۱/۲

۲۵/۱۱/۴ ۱۹۵۷

۲۵/۱۱/۴

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ٢٥/١١/٤

1/6819

Ankara'dan: Harbiye Nezareti'ne mevrut şifrenin hallidir

1. Eskişehir İngiliz kontrol zabitinin doğrudan doğruya Merkez Kumandanlığının ve Ahz-ı Asker Şubesiyle muhabere ederek teklifatta bulunduğu anlaşılarak esbab-ı makbule serdile bu gibi teklifatın Mıntaka Kumandanlığına yapılması ve cepanelik muhafızlarının iskânı için inşası mutasavver baraka harik tehlikesine daha ziyade mâruz olan ağır topçu cephaneliğinin daha emin olan redif cephaneliğine nakletmek arzusunda olduğumuzdan bu babta malûmat vermek aynı zamanda iki Türk çocuğunu fena halde darbeden İngiliz kıyafet-i askeriyesini hamil üç Rum veya Ermeni ile meyhanelerin vaktinde kapatılmasına mümanaat eden bâzı efradın tecziyelerini ve 18 Teşrinisani 35 de tiyatro önünde bir sivil Osmanlıyı darbederek cebren arabadan indirerek kendileri arabaya binen beş İngiliz zabiti hakkında şikâyet edilmiş ve bu gibi harekâtın bizce anlaşılan [*] arzu olmayan vekayie sebebiyet verebileceği dermeyan edilerek bu gibi ahvale meydan verilmemesi rica edilmiş ise de İngilizler cepanelik muhafızları için baraka inşasına mümanaat etmiş ve 19/11/35 de oniki makinelitüfek, sekizyüz kadar neferden mürekkep bir Hind taburunu hilâf-ı mütad mıntaka karargâhı önünden şehir nihayetine doğru götürerek betekrar aynı yoldan avdet ettirmiş ve avdette saat onbir evvelde kol nihayetinde atla giden bir İngiliz zabiti mıntaka karargâhı ittisalinde hapishane ittihaz edilen barakanın eşiğinde bulunan bir mahbus nefere nöbetçinin mevcudiyetini nazarı itibare almayarak iki tokat vurmak küstahlığında bulunmuştur. Bunun üzerine en büyü rütbeli İngiliz zabiti Miralay vak'a anlatılmak ve mütecasirin tecziyesi talep olunmak üzere müracaat edilmişse de mumaileyh bulunamamış 20/11/35 saat on evvelde görülebileceği cevabı alınmış ve ertesi gün Miralay namına Hint taburu karargâhında Tabur Kumandanı Binbaşı Mikne ile mülâkat olunmuş kontrol zabiti gibi kendisinin de Bursa üsera garnizonunda esir kalmış olduğunu Türkleri lâyıkiyle tanıdığını ve Türklerin de evvelce esir İngiliz efradını döğmüş oldukları cevabını vermiş mamafih şikâyetinizi nazar-ı itibara alacağım demiş ve ilâveten Türk zabitanının İngiliz zabitanını selâmlamalarını istemeyiz fakat efradınızın selâm vermelerini isteriz demiştir.

2. Mahpus nefer ifadesinde evvelce mezkûr İngiliz zabiti yanında hizmetçilik etmiş badehu kaçmış fakat asker firarisi olduğundan derdest edilerek beray-ı divan-i harb Eskişehir Merkez Kumandanlığına gönderilmiştir.

---

[*] -Şayan-ı arzu- olması fikrini veriyor.

147

3. Mezkûr teklifattan şehir dahilindeki ağır topçu cepanesinin redif cepaneliğine nakli ve meyhanelerin vaktinde kapatılmasına mümanaat eden neferler hakkında müracaatın şayan-ı memnuniyet bir surette nazarı itibara alındığı ve diğerlerinin meskut bırakıldığı Eskişehir Mıntaka Kumandanlığından bildirilmektedir. Mütareke şeraiti haricinde vukubulan bu gibi tecavüzatın men'i esbabının istikmaline delâlet buyrulması mâruzdur.

4. Efradın selâmlaması ve bir vaka-i müessife ihdasına mahal bırakılmaması için Eskişehir Mıntaka Kumandanlığına talimat ve emir verilmiştir.
24/25 Teşrinisani/335

XX nci Kolordu K. V.
Mahmut

Dolap No. 49
Göz No. 1
Zarf No. 15
Dosya No. 15

148

حربیه نظارتی

نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

انقره‌ده حربیه نظارتنه مورود شفره‌لك مخابره

[illegible] سکیشهر انگلیز قوتلری قومانداسی طرفندن مرکز قومانداسنه واقع [illegible]
[illegible] ایدرك تکلیفاتی مرکز تعلیمی اکلاشیلدیغی اساسات مقبوله سرده [illegible] مرکزی تکلیفاتنه
[illegible] انقره یا بلیس وضعیتنه لك محافظه‌لری اسناد اجنبیه انتشار مشاهده یا [illegible]
[illegible] بیاره معروضه اولاً اغر طوغری ضبط ایدلکه دها اهمیت اولاً [illegible]
[illegible] ایدرك [illegible] بولنمایه معلومات [illegible] عیه‌نه مانده ایکنرك [illegible]
[illegible] حرب ایچه انگلیز قوات عسکریه‌سی حاصل اولجه روم و بالاخره ایله محاربه‌لرك دقتی
[illegible] محافظت ایچه بعضه افرادك تجزیه‌لری و ۱۸ سرینه [illegible] ۲۵ ده بیاتره اوکنه برسوی
[illegible] ایدرك هرا آیاه ده ایشه بروه‌رك کذلك اراده‌نه بنا ایله انگلیز قوتلری
[illegible] ایطسه دولی هرکاتی بروه اکلاشیلدیغی ایچه و اولجه وقایعه سبب دیره بیلمکدر
[illegible] بوکی احوال عیانه دیر بلیس جا ایطسه ایله ده انگلیز لرضبطنه لك محافظه‌لری ایچه
[illegible] انشاسنه محافظت ایچه و ۱۹ ر ۱۱ ر ۲۵ ده اوده ایکی جاکتا نقطه سنه یوزنده
[illegible] مرکب بولنمه‌سی بورنی خلاف مفاد منطقه قرارنامه‌سی اوکنه سنه‌ر سماتیه طوغری
[illegible] ایدرك شکرا - غی بولدیغی عودت ایشه‌رجه و عودتنه ساعت اوده‌ده اولجه قول [illegible]
[illegible] ایچه کچه‌ر انگلیز قوتلری منطقه قرارنامه‌سی ارقانه صیغنه اتخاذ ایدیلمه‌سی یا [illegible]
[illegible] بوقه‌ر محوسی نظره توجهنك موجودیتی نظر اعتباره آلمیه‌رجه ایکی طوقانه اوده [illegible]
بولنمه‌سنه بونلرك اوزرینه ال بیوك زیطی انگلیز قوتلری برالاری او جیرده‌ده [illegible]
[illegible] سرلری تجزیه‌سی طلب اولنمه‌سی [illegible] مراجعت ایطسه ایله ده موسالم بولنماسه —
[illegible] ۲۵ ساعت اوده اولده کوریلمیه‌جك حوالی آلتنه دایر کنه برالاری نامه [illegible]

150

جریده نظارتی

(٢)

نظارت شعبه‌سی

شفره قلمی

قراء [illegible] بوره قومانداناً بلدیه‌سی میکز ایدیلمه‌ای اولنمشدر. قونترول ضابطانی کندیلرینه
بوده استرداد غازینو ونه اسیر قالمه‌لری حقیقی نرکلری لایقیله تبلیغ و ترکلری ده
اولجه اسیر انکلیز افرادنی دوکمه‌لری جدانی و ترسیم مع ما فیه شمشیرلری نظر اعتبارده
آلدقجه رجعه دعاوت نزد ضابطانه انکلیز ضابطانی سلاملاملری ایله بر فقط ادیشدن
سلام ویرمه‌لری ایستنمشدر.

٢ — محبوس نفرات ادونسه اولجه نرکلره انکلیز ضابطانی یانه خدمتجیلک ایتمه‌لری تصادف
فقط عسکر فرانسیز کلدیقنه دوشه ایدیلدیکی برای دیوانه حرب استنبول مرکز قومانداننه
کونده‌ریلمشدر.

٣ — نرکلره تکلیفات شهر داخلنه اغیر طوتی خانه‌لر شهر دیشنه خانه‌لر تعلق ایتمه‌لری
وقت قیاملرنده مراقبه‌لری نفرلرحقنده مراجعت شکایه‌لری مخوفیتی حضورنده نظر اعتبارده آلنمقی
و دیکر لزوم مسکوت براقدیغی استنبول منطقه قومانداننه بیلدیریلمکده و مقاره‌لر ایچنده
دوقوعبولاً بولونان اثاث منقوله‌سی بالاتفاق اسکله ولایت بیوکلیسی مصادره‌سنده.

— افرادک سلاملاشمه‌سی بر دقیقه مؤسف احداثه محل براقماسی ایچون اکیده
قومانداننه تعلیمات داخلیه‌سی ویریلمشدر. ٢٥ کانون ثانی ٣٢٥ / ٢٢ / ٢٥

و ... قومانداننه دوکلی

محمود

و ... ٣٢٦

II
١١/٢٧
٢١ - ١١ - ٢٧
6

152

Vesika No. 953

Manzur-u Nezaret penahi buyruldu. Erkânıharbiye-i Umumiye Dairesine
28/12/35

1/7084

Harbiye Nezaret-i Celilesi'ne

Bugün saat üç sonrada Müdafaa-i Hukuk Heyet-i Temsiliye-i muhteremesi Ankara'ya muvasalat buyurmuşlardır. Civar köylerden gelmiş olan binlerce atlı bir saat mesafede ve yaya ahali ile mekatip şehir haricinde istikbal ile yirmibini mütecaviz halk tarafından pek har ve samimi tezahürat-ı vatanperverânede bulunulmuş ve heyet-i müctemia doğruca hükümet konağı önündeki meydana gelerek millî oyunlar irae ve nutuklar teatisiyle beyan-ı hoş amedi kurbanlar zebhi ve duayı mütaakıp Vilâyet ve Kolorduyu ziyaretle doğruca ikametlerine tahsis edilmiş olan Ziraat Mektebine gittikleri mâruzdur.

27/12/35

XX nci Kolordu Kumandan Vekili
Mahmut

Dolap No. 49
Göz No. 1
Zarf No. 15
Dosya No. 15

153

154

Vesika No: 953

155

تلغراف نامه

نمره	نومره	[illegible]	تاریخی							
انفره	۱۲۶۹			اول ساعت						

دولت عثمانیه

[illegible]

152

Vesika No. 954

1/1248

Ankara'dan:

Harbiye Nezareti'ne mevrut şifre hallidir

Şifre kalemi
211

Bugünlerde bir İngiliz ganbotunun calib-i dikkat bir surette dolaşması ve elde edilen bazı mektuplardan Pontos hayaliyle malûl Rum cemiyetinin Sinop ve İnebolu'ya temas ile teşkilât yapmak arzusunda olduğu anlaşıldı. Binaenaleyh Piyade Ellisekizinci Alaya mensup Sinop'da mevcut zabit kumandasındasındaki onbeş neferlik posta mevcudunun asayiş nokta-i nazarından görülen lüzuma binaen bir bölüğe iblâğı ve İnebolu'ya da ayrıca bir takım gönderilmesi hakkında Kastamonu Mıntaka Kumandanlığına emir olundu. Mâruzdur.
3 Mart 336

XX nci Kolordu Kumandan Vekili
Mahmut

5/842

Ş. 2/1072

Birinci Şube Müdüriyetine takdim olunur.
4/3/36

Dolap No. 49
Göz No. 1
Zarf No. 15
Dosya No. 15

157

158

Vesika No: 954

جمعیت نظارتی

تقدیم اوقات

نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی
٢١١

انقره ده حربیه نظارتنه مورد دار شفره نامه علیه

لوکونلرده و انجمن نامولنک جالیه وقت بر حورمه طولاشمسی ایچون ایدیلان بعض ملونلرده یونتوسی جیا
معلوم روم جمعیتک سبوب دایه لوبایه تماسی ایله تشکیلات باعیه آنده دخی اولدیغی اکلاشلدی بناءً علیه
ایلی شنز نجی الایه مشعوب شعبه‌سی موجود ضابط قومانه‌سنه کاید بسه نفرلک یوسه موجود بلا اسامه نقطه نظرنه
کوره بلا لزوم نفاق سر ملوکه اسلوبی دانه قوبایه ده آریجه بر حرکت قسلمن منطقه قومانه‌سنه امراضه
مصروضه ٠ ١ بار ٢٣ ده ٢ چیقانه ایدیلیکی

المحتوی

٨٤٢

١٠٧٢

برنجی سفیر مدیریتنه تقدیم اولنور -

شعبه مدیری تابه

٢٦/٢/٤

٢/٤

160

Vesika No. 955

Ş. 1/1248

6/3/36

Dahiliye Nezaret-i Celilesi'ne

Bugünlerde bir İngiliz ganbotu'nun calib-i dikkat bir surette dolaşmasından ve elde edilen bazı mektuplardan Pontos hayaliyle malûl Rum cemiyetinin Sinop ve İnebolu'ya temas ile teşkilât yapmak arzusunda olduğu anlaşıldığını XX nci Kolordu bildiriyor. Bu babda icabedenlerin nazarı dikkatlerinin celbi re'y-i devletlerine menuttur olbabda.

Basri Kâzım Şevket Turgut

Dolap No. 49
Göz No. 1
Zarf No. 15
Dosya No. 15

161

162

Vesika No: 955

کوندرن :	نجی راپور	محل :	تاریخ	دقیقه : ساعت
[illegible]	کوندرلمشدر	[illegible]		[illegible]
[illegible]	واصل اولمشدر			

آدرس ..... [illegible]

واقعه نقلیه جلبی

بو کونده بر آنکره غنیوطنه جانب وقت برخورده و دولاشمشده والده ایله بلوبه بعده مکتوبدر به یزنوی ضابطه معلوم روم مجمستیفه سنه وانه بولمیه تمامی ایله تشکیلات یاپیه انزوسنده اولدیغی اکلاشیلیغی کیفیت قرن اوزره جلب ریوبر ، بوبابده ایجاب ایدنلرک نظر دقتلرنی جلب ایدرز .

[illegible]

163

164

Vesika No. 956

Diyarıbekir'den: Harbiye Nezaret-i Celilesi'ne mevrut şifredir

1. Siverek eşrafından Cudi Paşa odabaşı Mahmut Efendi ve ulemadan vâiz Hacı Hüseyin Efendi Viranşehir'e gelmişler iki akşam Viranşehir'de kalarak 6 Nisan 35 tarihinde Mili Reisi Mahmut Bey'le birlikte Şemer, Anze diğer aşair ve rüesasiyle görüşmek üzere çöle gitmişlerdir. Bu rüesanın seyahatlerinden maksatları aşair arasında nifak ve şikaki bertaraf etmek mütecanis bir ittihat temin ederek çöldeki çobanlara varıncaya kadar hariçten sorulacak bir suale cevaben biz Hükümet-i Osmaniye'nin en sadık bir bendesiyiz ve memleketimizde emn-ü asayiş şimdiye kadar olduğu gibi temin edilmiştir. Ve hiç bir suretle başka bir hükümet idaresinde yaşamayız sizi de ancak adat-ı İslâmiyemiz nokta-i nazarından misafir suretiyle kabul edebiliriz dedirmelidir.

2. Harput Amerika Müessesat-ı Hayriye Müdürü dün akşam üzeri Siverek yoluyla ve otomobille Diyarıbekir'e gelerek akşam belediyeye misafir olmuş ve bu sabah Elâziz'e hareket etmiştir. Efendim.

Harekât 1424
8/4/35

XIII ncü Kolordu Kumandan Vekili
Cevdet

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 6
Dosya No. 16

166

عثمانلی ارکان حربیه ریاستی

شعبه

نومرو

دیاربکرده : حربیه نظارت جلیله‌سنه مورود سیفره در.

۱ — سیوه‌ره‌لی اشرافندن جودی پاشا اوطه‌باشی محمود افندی و علماده‌دن واعظ حاجی حسبه افندی
دیرانه شهره کلمشلر آیی اقسام دیرانه شهرده قاله‌رق ۶ ساعه ۲۵ تاریخنده ملی یئری محمود کله
بولکده شمر، عنزه دیگر عشائر رؤسالری کوروشمکده اوزره جوک کنشلر. بورو رؤسانک سیاقلرنده
مقصدلری عشائره سنده نفاق و شقاقی برطرف ایتمک متجانس بر اتحاد تأمین ایدرلر جوک کوکی
جوابنده دانیجه قدر خارجده حوریلرجه برسؤال جواباً بز حکومت عثمانیه‌نک الاصادقه بر
شبه‌سی یوق و محلکمزده امن و اساسه تحدیه قدر. اولدیغی کبی تأمین ایدلمشدر. دیه‌ج برصورتله
بشقه بر حکومت اداره‌سنده بشامایز سزی ده انجق عادات اسلامیه‌مز نقطه‌نظرنده مسافر حوریه
قبول ایده بیلورز دیدرملیدر.

۲ — خریطه امریقا مؤسسات خیریه مدیری دوه اقسام اوزری سیوه‌رلی یوسیلم واوتومبیل ایله
دیاربکر و کلرلی اقسام بلدیه‌یه مسافر اولمشدر. بو صباح العزیزه حرکت ایتمشدر. افندم

حرات ۱۴۳۴.

۲۵/۴/۸

ورودی ۱۰ م

ده ۱۲ ده کیلی

جودت

۲۵/۴/۱۴

ارسال بیه عکسی

۲۵/۴/۱۷

167

188

Vesika No. 957

1/2333

Erkânıharbiye-i Umumiye'ye

Harbiye Nezaret-i Celilesi'ne

Viranşehir 441 4 Nisan 35

Bir cinayet isnadından dolayı üç mah kadar mevkuf kaldım bu mevkufiyetten kat'iyyen müteessir olmadım. Esbabı ise Hükümet-i Aliyye-i Osmaniyemizin icra eylediği tahkikat neticesinde meselede medhaldâr olmadığım tebeyyün etmekle beraber gerek Eb-i eşfak ve erhamımız Padişah-ı alempenah efendimiz hazretlerinin gerek makamat-ı âliyenin emr-ü merhametleri sayesinde tahliye olundum. Ötedenberi nan ve nimetiyle perverde olduğum ve merbudiyetiyle müftehir bulunduğumuz Hükümet-i Aliyye-i Osmaniye'nin hâdim bir bendesi bulunduğumdan teşekkürat-ı acizanemi takdim eyler ve hiç bir vakitte emirleri hilâfında hareket etmiyeceğimi dînen ve hamiyeten ve sadakaten arz-ı fahr eylerim ferman

Mili Reisi: İbrahim Paşa Zade
Kaymakam Mahmut

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 6
Dosya No. 16

Vesika No: 957

عربی	رومی	کلمسی	تاریخ	دولت عثمانیه	آلدیغی محل	ساعت	فقط
[illegible]	٤٤١	١٤٠	اول ساعت مکره	مؤسسه [illegible] حکومت [illegible] سکوپ [illegible]	١٨	اول مکره	
					کلمهده اولدیغی محل	اول مکره	

[illegible]

172

Vesika No. 958

Harbiye Nezaret-i Celilesi'ne

Gayet mühim ve müstaceldir

500

Devletlû Efendim Hazretleri

Erkânıharbiye-i Umumiye Dairesi Birinci Şubesi ifadesiyle varid olan 7 Nisan 335 tarihli ve 2040 numaralı tezkere-i âliye-i Nezaretpenahileri cevabıdır. Zaho İngiliz Hâkim-i siyasisinin Gelligûyan'a gelerek Kruri aşairine İngilizlere tâbi olmaları için proapganda da ve mükâfat vaadinde bulunmuş ise de ikna edemediğinden ve bilâhara orada Ermeni kariyelerini dolaşmakta iken Pezve ve Mürge kariyeleri arasında katledildiğinden ve Şırnak aşireti Reisi Abdurrahman Ağa'nın da İngilizlerin oraya asker sevkettikleri takdirde kendisinin de Gelligûyan'lılarla teşrik-i mesai edeceğini beyan ve ifade eylediği anlaşıldığından ve şimdiye kadar kolorduya vukubulan iş'arata rağmen gösterilen mevakie asker gönderilmediğinden bahisle ilerde hükümeti müşkil vaziyete sokacak ahval vukuuna meydan verilmemesi esbabının istikmaline dair Bitlis Vilâyetinden varid olan telgrafnamenin sureti leffen tisyar kılınmış ve işar-ı vilâyet fevkalâde mühim ve cay-ı teemmül bulunmuş olmakla bu babda icabeden tedabir-i askeriyenin biran evvel icrası esbabının temini ve neticeden malûmat ita buyrulması babında emr-ü ferman hazreti min lehül emrindir.

4 Recep 337 ve 19 Nisan 335

Dahiliye Nazırı Namına
Müsteşar

Şube 1/2345 tezkere
1599

Erkânıharbiye-i Umumiyeye/20

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 6
Dosya No. 16

173

174

Vesika No: 958

نظارت جلیله

حربیه نظارت جلیله سنه

غایت مهم و مستعجل

تاریخ

نمره

افندم حضرتلری

[illegible] حربیه دائره‌سی برنجی شعبه‌سی افاده‌سیله وارد اولان [illegible] تاریخلی و [illegible] نومرولو
[illegible] حقنده زیناهیدی جوابیدر. زاغو انگلیز حاکم سیاسیسنک [illegible] کلدکلری کوری عشایرنه انگلیزلره
[illegible] اولدقلری ایچون پرو یا غانداده و مکافات وعده‌سنده بولنمه‌سیله اقناع ایده‌مدیکندن و بالاخره اوراده ارمنی قریه‌لری
[illegible] تحقیق ایتمکه [illegible] و مرکز قریه‌لری آره‌سنده قتل ایدیلدکلری و شرناخ عشیرتی رئیسی عبدالرحمن آغانک و انگلیزلرک
[illegible] ایچون عسکر سوق ایتدکلری تقریرده کذلک [illegible] تشریک مساعی ایده‌جکنی بیان و افاده ایلدیکی آکلاشیلمغله
[illegible] قدر قوت اردوی وقوع بولان اشعارات رحمانی کوستریلیه موافقه عسکر کوندرمدیکندن بحث ایدوده حکومت
[illegible] وضعیه صورت حقیقه احوال وقوعه‌سیله دیرلمسی اسباب استکمالنه دائر تبلیغ ولایتنه وارد اولان تلغرافنامه‌نک
[illegible] تلقا تسیار قلنمه‌سی و اشعار ولایت مومی‌الیه‌نک مهم و جاه تأمل بولنمه‌سی اولمغله بو بابده ایجابایدن تدابیر عسکریه‌نک
[illegible] اجراسی اسبابنک تأمینی و نتیجه‌سنه معلومات اعطا بیورلمسی بابنده اردو قومانده‌سی حضرتلرینه اولاً مرکز

[illegible] ۱ رمضان ۱۳۴۷ و ۱۹ [illegible] سنه ۱۳۴۴

[illegible]

رائیه‌نامه
[illegible]

[illegible]

ارکان حربیه عمومیه ۱/۲

کتابه
۲۰۹۹

۲۲۴۵

[illegible]

I

جواب یازیلدی

175

176

Vesika No. 959

1/2905

Diyarıbekir'den:

Harbiye Nezareti'ne mevrut şifredir

Siverek mıntakasına tayyare uçurulmaması için Urfa'daki İngiliz hakkında kumandanlığına yazılan telgrafnameye Urfa'daki Ellibirinci Alay Kumandanı namına Binbaşı Brus imzasiyle alınan cevapnamede Viranşehir'e giden Erkânıharb Yüzbaşısı Voli'nin kürt aşairine maksad-ı ziyareti Hükümet-i Osmaniye'ye muavenette bulunmak ve mezkûr aşair beynindeki asayişi temin etmekten ibaret olduğu ve esasen yüzbaşı-yı mumaileyh kürtlerin ahval-i ruhiyesine vakıf bulunduğu ve gezdiği mıntakalardaki bilcümle memurin-i mülkiye ve askeriye tarafından kendisine âzami muavenet yapıldığı takdirde Siverek mıntakasına tayyare gönderilmeyeceği bildirilmiştir. Esasen yüzbaşı-yı mumaileyh her yerde hüsn-ü kabul ve âzami muavenet yapılması ve muhafazası için icabedenlere yazılmıştı. Kürtlerin ahval-i ruhiyesine vakıf denilen bu zatın temin-i asayiş maksadiyle gezdiğinin bildirilmesi şayan-ı dikkattir. Evvelce Mili Reisi Mahmut Bey'in hapsine sebep olan ve Viranşehir Kadısiyle arkadaşlarının Mahmut Bey'i tedip için İngilizlere müracaat ettikleri işitilmişti. Yüzbaşının maksad-ı seyyahatı hakkındaki işardan böyle bir müracaatın (V A) [*] olduğu istidlâl edilmektedir. Başka maksat takibetmeleri de muhtemeldir. Binbaşı Brus'a bu babta icabeden cevap yazılmıştır. Binaenaleyh şimdilik tayyare uçurulmasından sarf-ı nazar edilmiş olacağı berayı malûmat mâruzdur. Harekât 13235 numaralıdır.

15 Mayıs 35

XIII ncü Kolordu K. Vekili
Ahmet Cevdet

Erkânıharbiye-i Umumiye'ye 17/Mayıs
1975

---

[*] -Vaki- olması fikrini veriyor.

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 6
Dosya No. 16

177

عثمانلی اردو همایونی

بابکدن

شبه

نومرو

سوه‌ریل مناطقه‌سنه طیاره اوچورلمامی ایچون اورخوده‌کی انگلیز مفرزه
قومانداننه یازیلان تلغرافنامه‌یه اورخوده‌کی اعلاری آلای قومانداننامه
تکلیفاتی بروسلا مضامینه آلمانجه جواب نامه‌ده ورلمشدر. کیدلمه‌کده جرب
یونانیلی دولیسا کردعسا ورمقصدیله دارنه حکومت عثمانیه معاونتده
بولنمق دمدکو شایعه‌سی آسیاتی تامیه ایتمکده بعضا اخلالنمق واساساً
یونانی مواصلاتی کرداب احوال روحیه‌سنه واقف بولنمق کزدیکمز مناطقده
بالجمله مأموریه مقتدر چکرینه طوقانه کندوسنه اعظمی معاونت بایلدیغی تقدیرده
سوه‌ریل مناطقه‌سنه طیاره کوندرلمه‌جکی بلدیرلمشدر. اساساً یونانی
مواصلاتی دهشتده حسه قبولی و اعظمی معاونت بایلمسی و محافظه‌ی ایچون ایجاب
ایدنلره بایلمشدر. کرداب احوال روحیه‌سنه واقف بولنمق تامیه
آسیاده مقتدرانه کزدیکمز بلدیرلمشدر. اولجه سلطان محمود بکک
حسن سبا اولادی اولدیغی تأیید ایتمکده اولدیغی اقوامندن محمود بکی تأیید ایچون
انگلیزلر مراجعت ایتدکلری ایشیدلمشدی. یونانیلر مقصدیله حتی حقیقتاً
اشکار دلیلیدر. مراجعت ده اولدیغی استدلال ایدیلمکده در.

183

عثمانلی اردو همایونی

شعبه

نومرو

بشقه مقصد تعقیب ایتدیره‌جکدر. بیلدیکی بر شی یوقسه ایجاب ایدن
جواب یازلسون. باش عید شمدیلک طیاره اوچورولمامسنه دقت
ایدلسه اولاجغی رای معلومات معروضدر. حالت ۱۲۲۵ نومرولو

ملاحظه
۱۵

۱۲ ده دکلی
احمد جودت

۱۹۷۵

۱۸۷۵

182

1993 1/2949

Diyarıbekir'den:
Harbiye Nezaret-i Celilesi'ne mevrut şifre

Hasice'deki aşair rüesasiyle eşraftan Resülayn Kaza Kaymakamına gelen müteaddit mektuplardan müsteban olduğuna göre oradaki İngiliz memur-u siyasisi o civardaki Cubur aşiretini teslih etmiş ve aşaire İngilizlere tâbi olmazlarsa Cubur vasıtasiyle katil ve yağma ettireceğini ilân ve işae eylemiş diğer taraftan Resülayn'a altıbin İngiliz askerinin geleceği rivayeti çıkarılmış ve bu şayiat ve rivayat aynı zamanda İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali haberinin vürudu Resülayn civarındaki aşair arasında büyük bir heyecan tevlit etmiş ve bu aşair aralarında iddihad ederek Hasice'ye Cubur aşiretine taarruza karar vermişler. Bu aşairin ellibin raddesinde olduğu bildiriliyor. Bu rakam mübalâğalı ise de herhalde Cubur aşiretine faik miktardadır. Resülayn Kaymakamı yanına bir mitiralyöz ve bir miktar estersuvar alarak aşair yanına gidecek. Nasihatle taarruzlarına mâni olmıya çalışacak ve tarafımızdan vaki olacak taarruzun mahazirini anlatacaktır. Beşinci Fırka'ya da taarruzun bizim cihetten vaki olmasına mâni olmasını fakat Cubur taarruz ederse yalnız Cubur aşiret efradına karşı aşairimiz tarafından müdafaa edilmesi pek haklı ve meşru olacağını yazdım. Aynı zamanda Urfa'daki İngiliz Kumandanına bu mesele tafsilen yazarak Cubur Aşiretini taarruzdan men'etmesi ve şayet taarruz ederler ve Hasice'deki tahrikât devam ettirilirse mıntakamızdaki aşairin müdafaası ve her türlü gayrete rağmen belki de taarruzları halinde çıkacak fenalıktan mütevellit mesuliyetin kendisine ait olacağının Hasice'deki memur-u siyasilerine en seri vasıta ile tebliğ edilmesini rica ettim. Viranşehir Konak Kumandanından oraya gitmiş olan Yüzbaış Voli'ye berveçh-i mâruz (F R D B A Y i) anlatarak bu sırada Viranşehir'den Resülayn'a gitmesi münasip olmadığının ve oradan işi hitamında Urfa'ya avdeti daha münasip olacağının tebliğini emrettim. Bu ahval İngilizlerin Hasice'yi ne maksatla işgal ettiklerini ifhama kâfidir. İngilizlerin bu günlerde Resülayn'ı ve Nusaybin'e kadar hat boyunu işgal etmelerine intizar edilmektedir. Fakat bu gibi işgallerin esbabını kendilerinin (L A H Y H V) izhar etmekte olduklarına oradaki tahrikat ve teslihat en bâriz bir delildir. Dersaadet'deki İngiliz mümessilinin nazar-ı dikkatini bu hu-

susa celbetmek mütevakkif-ül re'y-i devletleridir. Harekât 15250 numaralıdır.

17 Mayıs 335

XIII ncü Kolordu K. Vekili
Cevdet

Erkânıharbiye-i Umumiye'ye 18 Mayıs

Birinci Şubeye

Bir muamele yapılmamıştır. Takdim
İkinci Ş. Müdürü Kaymakam

19 Mayıs 35

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 6
Dosya No. 16

184

Vesika No: 960

عثمانلی دهمیوتی

۱۹۹۲

۲۹۴۹

دیاربکر دن

جبه نفه رت جبلیه نه مورود شفه

شبه

نومرو

حیچ ره کی دایره رؤسا سیله استانبوله رأس الیه قضا فاتحقامنه کلمه
مقدر مکتوبلرده مشابه اولدیغنه کوره اداره کی انقلیز مأمور سیاسیسی
اوجوایم کی جورجیشنی تبلیغ ایتمه وعشایره انقلیز رعایاسی اولمازلر
جورجیشنی واسطه سیله قتل ویخود ایتدیرمه جکنی اعلان واشاعه ایتمه دیکی
طرفنه رأس الیه الچه انقلیز حکومتیله کلمه جکی - داتی چیقارلمه بولنمیان
مردایات محیه زمانده انیرلی یونانلیلر طرفنه اشغال جزیره ورود رأس الیه
جوانده کی عشایره یوک بهجانه تولید ایتمه وبو عشایر ارازنه اتحاد
ایدرلر حیچ ؟ جورجیشنی نقض ترتیب میشد بو عشایر الانبیا رادسنی
اولدیغی بیلدیریلیور بو رقم مبالغه لی ایسه هرحالده جورجیشنی فاتحه مقدراتده
رأس الیه فاتحقامنه یانه یرتالیشه وب مقدار استرداد الرده عشایره باتمه
کیشه جک نصیحه نقضلرینه مانع اولمغه چالیشمه وطرفزدن واقع اولان جبه
نقضلر محازیدن اکلاتجقدر بشنجی فرقه ده نقضلر بزم جهتمزدن
واقع اولمشدر مانع اولمق فقط جورجیشنی نقض ایدرلر یکه جورجیشنی اذاعه
قاتلی عشایر طرفنه مداخله ایلمش یاخود وشروع اولنجه یازدیم
محیه زمانده اوره ده کی انقلیز قوماندانلری بوسنه تفصیلاً یازه رده جورجیشنی
نقضنه منع ایتمه وعشایر نقض ایدرلر و حیچ ره کی تحریکات دوام ایتدیرلر
منطقه زده کی عشایر مداخله سی وهدر لوغنه رغماً بلکه ده نقضلری حالنده
حیچ جه فنالقدن تولد مسئولیتک کنیندن عائد اولمغنه حیچ ره کی مأمورینا

۲۹۷

۱۹ تشرین ۱۳۳۵

185

180

عثمانلی اردو همایونی

ماشیر قومانداناغی عمومی کاتبی

شعبه

نومرو

ان سریع واسطه ایله تبلیغ ایلمنی رجا ایدرم ویرانه شهر قرنانه قومانداناغنه
اوراده کچنه اعلانه بوزباشی دولیه یوزم معروضه فارد باشی اکلاتدی
بوده ویرانه شهر دن رأس العین کچمک مناسب اولمدیغنه داوراده
ایشی خاتمه بولنده اوریشی حورتی دها مناسب اولجغنه تبلیغنی امر ایتمک
بر احوال انغلیزلرک جمیعیتنه مقصدلری اشغال ایتدکلرینی اخبار قافیه
انغلیزلرک بوکونلرده رأس العین ونصیبین قدر خط بوینجه اشغال ایتمدیلر
انتظار - ایشلمکده در خطوط یوکی اشغالدن اسبابنی کندیلرینه لازم کلان
احضار ایتمکده اولدقلرینه اوراده کی تجریکات وتسلیحات ان باشنه
دلیلدر - دیسعادتده کی انغلیز ممثلنک نظر دقتی بو خصوصه جلب ایتمک
موقف رأی دولتلریدر حرکات ۱۵۲۵۰ نومرولیدر

۱۷ ملک ۲۲۵ ده ۱۲ ده دیکلدی
حورت

ایکاف خوجه ۱۸/۱

وزارت شعبه
رعایه بیلنسه تقدیم
شعبه مدیری محفلم

۲۹ ملک ۲۵

۵/۱۹

187

186

Vesika No. 961

Tebyizedilmiştir.
21/Mayıs/335
Ş. 1/2949

19/5/35

Hariciye Nezaret-i Celilesi'ne

Devletlû Efendim Hazretleri

18/5/35 tarih ve 2950 numaralı tezkereye zeyldir:

İngilizlerin Cubur Aşiretini teslih ve İngilizlere tâbi olmak istemiyecek olan aşair-i saire üzerine taarruza teşvik eylediklerine ve bunun mıntakamızda aşair arasında badi-i teheyyüç olduğuna dair XIII ncü Kolordu Kumandanlığından mevrud telgrafname sureti leffen takdim kılındı. Bu babda münasip suretle İngiliz mümessilinin nazar-ı dikkatinin celbi mercudur. Olbabda emr-ü ferman hazret-i minleh-ül emrindir.

Basri Kâzım Cevat

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 6
Dosya No. 16

195

Vesika No: 961

کوندرن :	نجی رابیو	محل :	تاریخ	دقیقه : ساعت
جیبه ایدلمشدر ۲۱ ملی [illegible]	کوندرلمشدر			
۲۹۴۹	واصل اولمشدر			

آدرس ۲۵/۵/۱۹

خارجیه نظارت جلیله سنه

دوستلو افندم حضرتلری

۱۸/۹/۹۱ تاریخ و ۲۹۵۰ نومرولو تذکره یه ذیلدر:

انگلترانک جنوب شرقی قیلیج [illegible] و انگلتره تابع اولمه امیدیله

اولان قبارسیاره اوزرینه تعرض تشویه ایدکلرینه دیونا منطقه ده وقوع

ایده سنده بادی تهلیکه اولدیغی وارث اولان اولیجنابلرک مقدار دوقوع نه انتظار

مورود تلف افاده حرکت لفاً تقدیم قلنمشدر. بوبابده مناسب حرکت ایتمکز

شمدیدن نظر دقتکز جلب مطلوبدر. [illegible]

[illegible]

192

Vesika No. 962

Tebyiz edilmiştir.
20 Mayıs 335

Şube 1/2950

18/5/35

Hariciye Nezaret-i Celilesi'ne

Devletlû Efendim Hazretleri

XIII ncü Kolordu Kumandanlığının iki kıt'a telgrafnamesi sureti leffen takdim kılındı.

İngilizlerin Aşair arasındaki seyahat ve propagandalarından maksatlarının muhiti kendi işgallerine ihzar etmek olduğu pek ayandır. İngilizlerin bu tesiratı neticesi olarak asayişin muhafazası günden güne daha fazla müşkilâta uğramaktadır. İngilizlerin aşaire cür'et verecek veyahut aşairi yekdiğeri aleyhine kıyam ettirecek tarzda teşvikat ve tahrikattan sarf-ı nazar etmeleri için teşebbüsat-ı münasebede bulunulması mercudur. Olbabda emr-ü ferman hazret-i minleh-ül emrindir.

Basri Kâzım Cevat

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 6
Dosya No. 16

194

Vesika No: 962

کوندرن :	نجی رابور	محل :	تاریخ	دقیقه : ساعت
تبلیغه ایدلمشدر ۲۰ مایس ۱۹۳۵	کوندرلمشدر			
۷۹۵۰	واصل اولمشدر			

آدرس ۲۵/۵/۱۸

خاجه نصرت جلدی

دولتلو افندیم حضرتلری

اوده اوچنجی قول اردو قومانداننصنت ایله قطعه تعداد افنادی صورتلرنی تقدیم قیلمشدر.

انکلیزلر قاپیتولاسیون سیاحت ویروپاغاندالرندن مقصد رینک محلی کندی اشغالاتنی احضار ایچون اولدقجه بیک عیانیدر. انکلیزلر بوتأثراتی تیجه‌سی اولارق اساسیت نقطه‌سی کوندرکوز وهافظه شکلاری اوزاقدر. انکلیزلر عشایره جرأت ویرمک ومأمور عشایری تکیکری علیه قیام ایتدیرمک لوزومه تشویقات وتحریکاتده حرف نظر ایتدیرایچون تشبثات مناسبه‌ده بولونمسی مطلوبدر. چاره ایسه اولان حضرتلرنه اولوکدر.

[illegible]

196

Vesika No. 963

Acele ve mahremdir

Diyarıbekir'den:
Harbiye Nezaret-i Celilesi'ne mevrut şifre

Ulukışla tarikıyla Sıvas ve Elâziz'e gelen Amerika Heyeti nezdinde Salib-i Ahmer namı altındaki kapalı sandıklarda makinelitüfek ve esleha bulunduğu XII nci Kolordu'nun işarına atfen XV nci Kolordu'dan bildirilmiştir. Elâziz'e gelen heyetin nezdindeki sandıkların muhteviyatı hakkında gizlice tahkikat yaptırılmakta ise de bu suretle yapılacak tahkikattan doğru bir serrişte elde edilmesi müşkil olacağından İtilâf kıtaatı alenen ve müsellehan bir çok mevakiimizi işgal ettiğine nazaran mezkûr sandıkların resmen taharrisi münasip ise emir buyrulması mâruzdur.

Harekât 1790

3 Temmuz 335

XIII ncü Kolordu K. Vekili
Ahmet Cevdet

Aslı İkinci Şubeye verildi

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 6
Dosya No. 16

197

158

نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

عجلد و محرمه

دیابکرده :

حربیه نظارت جلیله‌سی مورد سعادتدر.

اولوقیسلر طریقیله سیواس والیزه کلانه آمریقا هیئتی نزدنده حلب احمد
نامی آلتنده کی قپانی صنقلرده مالکی نقلک و اسلحه بولندیغی ادعا آیدن قول
اردونلک اشعارینه عطفاً ادعاسنی قول اردوده بیلدیرلمشدر. الغزیره
کلانه هیئتک نزدنده کی صنقلرک محتویاتی حقنده کزلجه تحقیقات یاپدرلمقه
ایسه ده بو صورتله یاپیلمه جغه تحقیقاتده طوغری بر سرمشق آلده ایدلمسی
شکلی اولمغله ائتلاف قلعه‌لرک عناداً و صلحاً بر جهتدن مواقعزی اشغالی
ایچون نظراً مذکور صنقلرک یکاً تحریسی مناسب ایسه امر بیورلمق مرجودر.

حرره‌ت ۱۷۹۰ ۲۲ کانون ثانی سنه ۱۳۲۵ دکیمی

احمد جودت

اصلی‌سی ورلدی

22

Diyarıbekir'den:
Harbiye Nezareti'ne mevrut şifredir

C. 23/8/35 Ceneral Milne'nin tebligatı henüz gelmedi. Mamafih 24/8/35 tarih ve 5061 numaralı emr-ü Nezaret penahilerinden maksat anlaşılmaktadır. Kolordumun mıntakasında şimdiye kadar anası-ı muhtelife arasında en küçük bir hâdise bile zuhûr etmemiştir. Herkes iş ve gücüyle ticaretiyle meşguldür. Yollardaki emniyeti bir kaç defa seyahat eden ve buralarda bulunan Amerikalılar bile tasdik eylemiştir. Son günlerde burada bulunan Ermeniler korktuklarından bahisle Urfa ve Haleb'e calib-i dikkat bir surette hicrete başladılar. Hiristiyanların papazlarına müteneffizlerine ve Amerikalılara bu korkunun herhalde harici telkinat ve teşvikat-ı bedhahane değilse bir evhamdan ibaret olduğu anlatıldığı teminat verildi.

Vilâyetin de bu noktaya nazarı dikkaiti celbedildi. Korku sözü bahanedir. Amerika'dan Halep, Adana ve Urfa'da bulunan Ermeniler buralara mektup yazarak hicrete teşvik ediyorlar. Bunun da siyasî bir maksat mündemiç olduğunu zannediyorum. Halep, Adana ve Musul Vilâyetlerinde teb'amız olan Ermenilerin Fransız ve İngiliz kıtaatına asker yazıldıkları Halep mıntakasındaki Ermeni muhacirlerinin Adana'ya sevkedildiği istihbar edildi ve Adana'daki kürt muhacirleri de İngilizlerce Mardin'e sevkolundu. Bundan Adana mıntakasında Hiristiyan kesafetini tezyid maksadiyle Ermenilerin muhacerete teşvik edilmeleri istidlâl olunur. Bir de buralarda asayiş yok fikrini tevlit için ihafe sözünün kasden icadedilmesi de muhtemeldir. Harici telkinata göre Ermenistan teşekkülü sıralarında hâsıl olacak galeyan esnasında bir tecavüzden korkarak gitmeleri de varid-i hatırdır. Herhalde korkulacak hiç birşey yoktur. Vilâyet de Dahiliye Nezareti'ne bu hususu bildirmiştir. İngilizler Urfa Livası'nı temin-i asayiş maksadiyle (VASSZ) [*] bahane ile işgal etmişlerdir. Halbuki zamanımızda Urfa'da ufak bir hâdise olmamış iken İngilizlerin vürudundan sonra hassaten son zamanlarda bu Liva'da asayiş pek muhteldir. Eşraf köylerine gidemiyor. Musul Vilâyeti hercü merc içindedir. Irak'ın diğer aksamında orada İngilizlerden yüzbulan Ermeniler ahalinin izzet-i nefislerine taarruz ediyor. Bu hale sebep ve tefrika-i anasır ve vukuat kendileri oluyor. Irak'da vukuat ve adem-i hoşnudî mevcut olup, bâzı cihetlerdeki sükût ca'li ve zaruri neticeye intizar kuvve-i cebriyeden ileri gelmektedir. Ahalinin İngiliz Hükümetinden memnun olduklarına dair sahte mazbatalarla temin-i maksada çalıştıkları muhakkaktır. Hicaz'daki ahvale de İngilizlerin sebep olduğu da muhtemeldir. Muhtelif devletlerin (M T A M) [**] siyasileri ve muhtelif cereyanları tazyik-i müziciyle Suriye ve Filistin cihetlerindeki revabıt-ı İslâmiyeyi kabul ve hal-i esef-i iştimal-i vakı'adan nadimen nükûl etmeleri de muhtemeldir.

---

[*] Asılsız.

[**] Metalib-i.

İngiliz taht-ı nüfuzunda Halep'de Ermeni ve İslâmlar arasında malûm olan hâdise zuhûr ettiği halde Arapların Kürtlerin İngiliz propagandalarına karşı ve hali yedinde asgarî ellibin harb silâhı bulunmasına rağmen mıntakamda anasır arasında en ufak hâdise bile zuhûr etmemiştir. Midyat mıntakasında Ali Batı tahrikâta kapılarak bir zamanlar asayişi ihlâl ettiyse de tenkil olundu. Ve kendisi de meyten istisâl edildi. Bu muhit âdeta Derebeylik ve ekseriyyetle aşiret hayatı hüküm fermandır. Vukuat-ı âdiye ağaların nüfuz kavgaları eksik olmaz. Fakat bunlar siyasî bir maksada mesnet değildir. Suret-i umumiyede mıntakamın asayişi şayan-ı memnuniyet ve iftihar derecededir. Kolordu da bu bapda mesainin âzami derecesini sarfetmektedir. Yüzbaşı Voli ve Binbaşı Mecer Novil'in yaptıkları gibi İngilizler siyasî tahrikat propagandalar yapmışlarsa (yapmazlarsa) bu sükûtun devam edeceğini temin ederim. Bir de ekseriyet-i azime ve kat'iyesi olan ahali-i İslâmiye buralarının Ermenistan'a verilmesine kat'iyyen razı olmazlar. Kafkasya'da Ermenilerin İslâmlara tecavüzatı Ermenilerin müfrit metalibatı buralara kadar aksediyor. İslâmları müteessir ediyor. Hükümet-i Seniyye'nin arzusuyla bir karış toprağını terketmek istemiyeceğine herkes emindir. Fakat bir tazyik-i düvel karşısında buraları Ermenistan'a terkolunursa ahalinin kadınlarına ve çocuklarına kadar silâha sarılarak haklarını müdafaa edecekleri ve buna mevcudu hiç mesabesinde kalacak Kolordunun kat'iyyen mümanaat edemiyeceği muhakkaktır. Binaenaleyh sükûtun devamlı olabilmesi için düvel-i İtilâfiye'nin buraları Ermenistan'a vermiyeceğine dair hükümetimizi suret-i kat'iyede temin etmesi lâzımdır. Aksi halde Ermenistan'a tâbi olacaklarını anladıkları günden itibaren anasır arasında asayiş ve sükûtun idamesi mümkün olamıyacağını arzederim. Mıntakadaki Urfa, Ayıntap, Maraş Sancakları ve Musul Vilâyeti İngiliz nüfuz işgali altındadır. Bu Sancaklar ve Vilâyet ahalisi kat'iyyen Osmanlı idaresinden başka bir idare istemezler. Musul Vilâyetinde İmadiye, Zaho, Süleymaniye mıntakasındaki hâdisatı arzetmiştim. Şamar anze Mili çöldeki aşairde İngiliz idaresinden mütevahhiştir. Binaenaleyh sulhün akdinden sonra, kan dökmemek sükût devam etmek arzu olunursa hükümetimizin temamiyet-i mülkiyesi ve istiklâliyet tasdik edilmeli Arabistan için hal-i sabıkın iadesi mümkün olmazsa bile devletçe suver-i münasebe ile temin-i revabıt edilmekle beraber Musul Vilâyeti Urfa, Ayıntap ve Maraş Sancakları tamamen bize iade edilmek üzere gayet mantıkî ve emin bir hudut temin olunmalıdır. İngilizlerin Diyarbekir Vilâyeti hakkındaki emelleri de malûm-u devletleridir. Bu vilâyetin cenup hududu aşairle meskûn olduğundan Urfa'nın işgalinde yaptıkları gibi bir takım vâhi bahanelerle yeniden işgale teşebbüs ederlerse bu aşair İngilizlere mukavemeti pek muhtemeldir. Binaenaleyh heyecan tevlit eden yeni yeni (E Ş G Z Ş R H D H) nihayet verilmesi lâzımdır. Kolordu vaziyet-i siyasiyemizin nezaketini vatanımızın ahvalini temamen müdriktir. Bu vaziyette asayiş ve sükûnu muhafazanin derece-i ehemmiyeti takdir etmekte ve dahil ve hariçte tesirata karşı bu maksat dahilinde çalışılmaktadır. Halen mıntakamda millî teşkilât vesaire yoktur. Zabitan da vazifesiyle meşguldür. Fakat arzettiğim gibi buraları Ermenistan olursa esasen mıntakamda milis ve ihtiyat aşiret alayları teşkilâtı asarı baki olduğu ve ahali hemen kâmilen müsellâh bulunduğu için Ermenistan sözü intişar ettiği gün her

202

tarafın silâhlanacağını ve bunun da önüne geçilemiyeceğini bu cereyanın ve galeyanın kitaata da tesir yapmak ihtimali olduğunu arzeylerim. Harekât 2225 numara iledir.

29/30/8/35

XIII ncü Kolordu Kumandanı
Ahmet Cevdet

Erkânıharbiye-i Umumiye Dairesine
31/8/35

Pek makul ve şayan-ı takdir görürüm.

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 6
Dosya No. 16

[illegible]

[illegible] 24/8/25 تاریخ

[illegible] 24/8/25 جنرال میلنک تلغراف هنوز گلمدی. [illegible] 24 [illegible]

و 061 نفر دولو اونقاریه [illegible] مقصد اکلاشیلمقده در. [illegible]

[illegible] قدر عناصر مختلفه ایسنده ال کوچاریلاجاق بلاطلر اتمامنده [illegible]

[illegible] مشغول. بولنده کی امنیت قاچ دفعه سباحت ایدیه دولوایده

[illegible] اوریقا ایدیلدیلر. [illegible] باشلادیلر. [illegible]

[illegible] اوریقا ایلیده [illegible] تأمینات ورلدی. [illegible]

عیاشات اولدقجه اکلاشیلدقجه جیب ایدلدی. [illegible] تشویقه ایدیورلر. بونلرده

[illegible] بونقطه نظرندن جیب ایدلدی. [illegible] تشویقه ایدیورلر. بونلرده

[illegible] اخذ و اعزام ایدیلوب اراده مکتوبلری [illegible] جیب الخ موجود ولایتدن [illegible]

سیاسی بر مقصد منتج اولدیغی ظن ایدیورم. [illegible] منطقه سنده کی امنیت

اولدقجه ایتلاف و انزوا انگلیز قطعاتنه عسکریه زیاده قلری [illegible]

مهاجرلر اخذ بوجه ایدلدیکی استخبار ایدلدی. واقعه کی کرد مهاجرلرده انگلیزلره

206

[illegible]

[illegible] مقصد و امتداد

[illegible] اولنان بو نداء اطه منطقه سنده و سیاسه کتاختی تزیید مقصد و امتداد

[illegible] استدلال اولنور. رده بو الرده آسیاسه روحه فکری

مهاجر تشویق ایدیلمه

تولید بحوه اخاذ سوریا قصد ایجاد ایلمش ده مختلف. هاجر تقنیات کوره

[illegible] حاصل اولمه عثمانه آماسنده ریجاد ردیه خورقورقه

ایستا تشکیل ده لرنده

کیتمیده وارد خاطر دیه. هالیده قورقورقه هیچ رکی یوقدر. ولرنده

نظارت بوخصوصی بلدیرمشدر. انگلیز امیر لواسنی تامیه اسیاسه مقصدیله دای

بهانه ایله اشغال ایتمشدر حالبوکه فاتحزاده اورفوده اوفوه رجاده اولماسیله انگلیز

دوردنده حکومه جاهه چون قاندره بولواده اسیاسه ایله محتلد. اتراف کویلرنه

کیده سوز. بو حال ولایتی هیچ دوزه ایلمیه جکدر. عراقک دیکر قسمنده

انگلیزلرده یوز بولامه ایسه اهالیلرنه تعدیه نه صحه ایدیور. بو حال سبب

نفوذه عناصر و قوتلرنه کندیلرنه اولیور. عراقده و قوتلرنه و عدم خنوی موجود

اولوب بعضه جهتده سکوت جهلا و خوری سبب. انتظار قوه جبریه ده ایدی کلمکده.

اهالیلرنه انگلیز حکومتنه محبوبه اطرافنه دائر ساحه مقصد اصلیه تامیه مقصده حالیلرنه

محققدر. جمازه کی احوالده انگلیزلرک سبب اولدیغی محتلد. مختلف دولتلرک

28

مطالعه

عوام - سیاسه‌لری و مختلف جریانلری تصنیف و تجدید سوره‌لری و فلسطین حادثه‌سی روابط

اسلامیه‌یه قبول و حلاف اشتمال واقعه‌یه تا دماً تکول اتمدیده محتمد -

انگلیز تحت نفوذنده جیده اینی و اسلامه‌لر ایسنده م ۲ زوم اولاً حادثه ظهور ایدیکی

حاده عجبلری - دلالا انگلیز بو یاغانلری قایچو اهالی یدیده اعوده ایله

حده سدحی بولنسه رغماً منطقه مده عنامره اره سنده ال اوخاحه حادثه بلا حلاد ایتمکه

میاتا منطقه سنده علی بطی تحکمانه قابلیتی رغماً اهالیسی اخلال ایتدیرمده تنکل اولندی.

وکندیسی ده میتاً استیصال ایدلدی. بو محط عادتا دره بطلک و اکثریتله شدت جهالت

حکم وحاد - و قوعاتی عادی اغالر تقوی غوغالری اکسیلا اولمان فقط بو بدسیاسی رقصده

مسند دکلدر - صورت تعمیمده منطقه‌لر اسیاسی شایانه محنویت و اعتبار دره‌ده

قوه اردوده بو یابده میسیاسه عظمی دیجی حرف اتمکده بایلیا تلوکلرنک دوام ایده‌جکی

بایدقلره کی انگلیز اسیاسی تحقیقات و روباغاندالر بالخصوص بو اهالی اسلامیه بو ایلرده اعتنا

تأمین ایده‌جکدر - بده اکثریت قطعیه وقطعه‌سی اولاً اهالی اسلامیه بو ایلرده اعتنا

ویرلسه قطعاً راضی اولمازلر. قفقاسیه ده اهالیلر اسلامیه کادرانه اهالیلر نفوذ اطالیه

بوراده قرار کیلمه‌ایدیور. اسلامک متأثر ایدیور. حکومت سنه‌نک ارزوسی قارشیسه
طوراغی زمان ایچنده ایسه جکه هیچ کمسه ایتمیه‌جکه. فقط بر تصمیم دولت قارشیسنده بوراده‌کی
اهالی زمان اولورسه اهالیلر قادیانه وجود حقدار نه قدر سلامت حاصل ایدرسه لمتدن
مدافعه ایده‌جکلری وبوکا موجوده تصحیح شاهد سنده قادر جمله قوماندانلر قطعیاً ممانعت ایده‌جکلری
محققدر. بناءً علیه حکومتک دراتع اولمسی لازم‌جه دولت ائتلافیه‌نک بوراده‌کی امنیتنه
دیرمه‌جکدر. اگر حکومتک صورت قطعیه‌ده تأمین ایتمسی لازمدر. عکس حالده امنیتنه
تابع اولمقدن اکلاد قلمه کوندرمه اعتباراً عنا حماره سنده آسیاسه وسکوتک ادارسی
ممکن اولابیلجکنی عرض ایدیرم. منطقه‌نک اوزه‌ینه وسنجاقه وموصل ولایتی
انگلیز نفوذ اشغالی آلتنده‌در. بوسنجاق وولایت اهالیسی قطعیاً عثمانلی ادارسنه
بشقه‌سنی اداره ایتمز. موصل ولایتنده عادتاً اخو سلیمانیه منطقه‌سنده‌کی
حادثاتی عرض ایتمشدم. شرق عنده مع جمله‌ده‌کی عثمانلی انگلیز ادارسنه
متوحشدر. بناءً علیه حالت عقدنه نظراً قامه دوکمانلر سکوت دوام ایتمکه ارزو ایدیور

212

نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

حکومتنڭ تمامیت ملکیه‌سی و استقلالیت نصیحه‌سنه ایطالیا عهدنامه‌سنه ایجابه‌سی سابقاً
اعاده‌سی ممکنه اولمازسه‌سی حالده دولتجه صورت مناسبه‌ده تأمین روابط ایطالیانك ارض ولایت
اورغنیاب وعسه سنجاقلرنده تماماً اعاده ایدلمك اوزره لزومی غایتیله لزومی
واسیه‌ده حدود تأمین اولنیله‌جقدر. انكلیزلك دیاریكر ولایتی جهتده‌كی امللرینه مصلح
دولتدیر. بو ولایتك جنوب حدودی عشایرله مسكون آطه‌لر نفعه اوزره اشغالی
یاپدقلری كبی طاقم راهی بهانه‌سیله یكیدن اشغال ایتدیرسه بو عشایر انكلیزه
مقاومت یاپمقدلر. بناءً علیه هیچ بر تولید ایدیله‌مكه اسباب زهر و خونریزلك
ویرلمی لازمدر. قوه ایله وضعیت سابقه‌سی ذلك زمانكی و طهران احوالی تماماً
حدیكدر. بو وضعیتده آسایش و سكونی محافظه‌نك درجه اهمیتی تقدیر ایتمكده
و داخلی و خارجه تأیدات قائمی بو مقصد واحدنه چالیشمقده‌در. جهاً مطلوبه
ملتشكلات و سائره بوقدر. ضابطانه اهده وظیفه‌سیله مشغولدر. فقط اوراده
ایدیلكم تمنی بو رای اعتسامه اولورسه اسكاً منطقه‌ده مجلس احتیاطی عشیرت

284

جمهوریه نظارتی
نظارت شعبه‌سی
شفره قلمی

٦٧

آلایدی تشکیلاتی آثاری باقی اولدیغی واحدلر هماً یاملاً صحیح بولنمدیغی ایچون
اینشاسنه سوزه انتشار ایتدیکی کوبه هوطاقلت سلاحلاری جمعی و بولنماده اوکنه
کچیلدیکی جهتله بو جریانک و غلیانک قطعاتده تأثیر یاپمه احتمالی اولدیغی
دوشونیلدیکی حالده ۲۲۲۵ نفر وارید ... ۲۵/۸/۲۹

۱۲ ح

الحمد جودت

ایکاده جیوه محیط داده ...
۲۵/۸/۲۱

۲۵/۸/۲۱

بن معقول شیا یاپه تقدیر کوریرم

Vesika No. 965

Şube 1/5243 Yazıldı 3/9/35

Mahrem işareti

Hariciye Nezaret-i Celilesi'ne
Dahiliye Nezaret-i Celilesi'ne

Asayiş hakkında kolordulardan istenilmiş olan bazı mütalâata cevaben XII ncü Kolordu Kumandanlığından varit olan telgrafname suretini beray-ı malûmat leffen takdim ediyorum. Mezkûr telgrafnamede de izah olunduğu veçhle kolordu mıntakasında halen bazı vekayi-i âdiye mevcut ise de anasır-ı muhtelife arasında şimdiye kadar bir hâdise vukubulmamıştır. Son günlerde Ermenilerin korktuklarından bahisle Urfa ve Haleb'e calib-i dikkat bir surette hicrete başladıkları görülüyor ise de bu korkuya hiç bir sebep mevcut olmadığına nazaran bunun bazı telkinata veya bir maksada müstenit olması ihtimali de mevcuttur. Mıntakada halen mevcut olan asayiş ve sükûnetin mıntakanın bir ecnebi işgaline mâruz kalması veyahut Ermenistan'a ilhakı halinde ne derecede haleldar olabileceği bilhassa nazar-ı ittila-ı samilerine arzeylerim.

Obapda

Dolap No. 49
Göz No. 4
Zarf No. 6
Dosya No. 16

218

Vesika No: 965

دقیقه :	تاریخ	محل :	نجی رابور	کوندرن :
		باشبقانلق	کوندرلمشدر	٥٢٤٢
		٢٥/٩/٢	واصل اولمشدر	

محرم اسرار تلری

آدرس ٢٥/٩/٢

خارجیه نظارت جلیله سنه
داخلیه " "

اسکیشهر قضاسنده

حقوقدار دولرده ایکنجی اولوب بعضه معلومات جوابا اونه وجهله حقوقدار دولر
قومانداننده مادر اولاد تلف افنادی صورتنی برابر معلومات لفاً تقدیم
ایتدیرم . مذکور تلف افنادی ده انقاج اوزرینه وجهله حقوقدار دولر منطقه سنده
جائز بعضه وقایع عادیه مشهود ایسه ده غایه مختلفه ایله سنده شمدیه قدر جاری
وتوجه اولنمشدر . صرف کوندرلان اینلاری قوردقدنه بحث اوزره وجه جلب وقت
بصورته تجنب بالنده وقتده کوندریلیرلر بو قورتویه بیچه بر سبب موجود اولمادیغنه
نظراً بونده بعضه تحقیقات وبازپرسلقده مستند اولمسی اقتضا ایدر مقدر . منطقه ده
جائز موجود اولان اسکیشهر وکوتاهیه منطقه لرنده اهالی آرسنده معروف قاتلی وباقور
ایشتهاس الماقی خانده اصلا اسکیشهرلی ~~[illegible]~~ تدبیرله
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ حفظه لرنه اعتماداً
باشاحه نظر اطلاع بیورلنمه کرک ایرام
~~عطف نظر علی بیورلمق~~ جاب .

~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

220

Fiatı 190 Krş.

70 38 569

Harb Tarihi Vesikaları dergisi

2 : Yıl

39 - 40

1962